

Тетораса Вөрлезыс

Газет— лэдзёны
ВКП(б) Мылдинса
Райком да РИК

№ 31—32
(613—614)
Март
25 лун
1939 во

ПОЛІТИЧЕСКӨЙ ВІЗІ ДА БЫДЛУНІА ПРАКТИЧЕСКӨЙ УЖ ВІЗӨДЛАС СЕР- ТЫ ОТЧОТНӨЙ КАДКОЛАСТ ВӨЛІ МІ- ЖАН ПАРТІА ГЕНЕРАЛНӨЙ ВІЗІӨН ТЫРВЫІӨ ПОБЕДА КАДКОЛАСТӨН. (СТАЛІН).

Партіјалөн XVIII сјезд вылын ВКП(б) ЦК уж жылыс СТАЛІН јортлөн отчотнөј доклад

I. Сөветскөј Сојузлөн между- народнөј положеніе.

Јортјас! Партіјалөн XVIII-дд сјезд кадван коміс вт во. Кадколаст, кызі азданннд, абу ічбт. Тајд каднас мір вевјаліс пережі-
вајтны тдчана вежебмјас. Государст-
војас да странајас, асланне костын на-
лди отношеніејасыс лоісны унаторјын
тік мддөн.

Куцбм іменнө вежебмјас лоісны тајд
кадколастнас международнөј обстанов-
каны? Мыј іменнө вежеіс міјан страна-
лди ортсыса да пычкбсса положені-
ејын?

Капіталістическөј странајаслы тајд
кадколастыс вбли кызі экономика ју-
кбнын, сізі і політика јукбнын зев сер-
јознөј потрасеніејас кадколастөн. Еко-
номическөј јукбнын тајд војасыс вблины
депрессіја војасбн, а сесса 1937 во мдд
жынсан заводітбмбн,—выл экономичес-
көј кризіс војасбн, США-ын, Англійын,
Франціјын промышленностлөн выл
упадок војасбн,—сіз-кб, выл экономи-
ческөј осложненіејаслөн војасбн. Поли-
тическөј јукбнын тајд војасыс вблины
серјознөј политическөј конфликтјас да
потрасеніејас војасбн. Мдд во нін
мунд выл империалистическөј војна, коді
заводітчіс зев ыжыд территория вылын
Шанхајсан Гибралтардз да шымыртіс
500 мільион сајас населеніе. Насіл-
ственнө вылыс шдравө Јевропалдн, Афри-
калди, Азіјалди карта. Вужвыдныс вдрз-
дбма војна бдрса сіз шусана мірнөј режім-
лыс став сістемасб.

Сөветскөј Сојузлы, мддарө, тајд војасыс
вблины сіјд быдмдмдлөн да зорізалдмдлөн во-
јасбн, сіјд экономическөј да культурнөј воцд
кыптмдлөн војасбн, сіјд политическөј да во-
јеннөј вындр воцд быдмдмдлөн војасбн, став
тірын мір дорјдм вдсна сіјд тышлди војасбн.
Ташдм общіеј картінаыс.

Відлалам международнөј обстановканы
вежебмјас жылыс конкретнөј даннөјјас.

I. КАПИТАЛИСТИЧЕСКӨЙ СТРАНА- ЈАСЫН ВЫЛ ЭКОНОМИЧЕСКӨЙ КРИ- ЗИС. ВУЗАГАН РЫНОКЈАС ВӨСНА, СЫРЈО ІСТОЧНИКЈАС ВӨСНА, МІР ВЫЛЫС ЈУКЛӨМ ВӨСНА ТЫШ ЈОГ- МӨМ.

Экономическөј кризіс, коді заводітчіс ка-
піталістическөј странајасын 1929 во мдд
жынјын, кыссіс 1933 во помбз. Та бдрын
кризіс вужіс депрессіјаб, а сесса заводітчіс
промышленностлөн мыјкб-мында ловзбм,
сылдн мыјкб-мында кыптм. Но промыш-
ленностлөн тајд ловзбмыс ез вуж зоріза-
лдмд, кызі сіјд овлө обычнө ловзан кадко-
ластө. Мддарө, 1937 во мдд жынсан заво-
дітбмдн заводітчіс выл экономическөј кри-
зіс, коді шымыртіс медвоц США-дс, а сы
бдрын—Англійадс, Франціјадс да вел уна
мукдб странајасдс.

Ташдм ногдн, неважбна экономическөј
кризіс ударјасыс справітчыны вевјавтбг,
капіталістическөј странајас лоісны выл эко-
номическөј кризіс воцын.

Тајд торјыс јестественнө вадбдіс ужтбма-
лдм јонмдб. Капіталістическөј странајасын
ужтбмалысјаслөн чінлдм лыд 30 мільион
мортван 1933 воын 14 мільиондз 1937 воын,
дні вылыс кыптіс выл кризіс резултатын 18
мільион мортдз.

Выл кризіслөн характернөј особенностыс
сыын, мыј сіјд јона торјалө воцд кризісыс,
но торјалө не бурлан, а омдллан.

Өті-кб, выл кризіс заводітчіс не про-
мышленност зорізалдм бдрын, кызі сіјд вөлі

1929 воын, а депрессіја да мыјкб-мында
ловзбм бдрын, коді, век-жб, ез вуж зоріза-
лдмд. Тајд лоб, мыј дніја кризіс лоб јонжы-
ка обкыд да сыкбд лоб обкыджык тышканы,
воцд кризіскбд дорыс.

Воцд, дніја кризіс заводітчіс не мірнөј ка-
дб, а заводітчөм-ын мдд империалистическөј



војна кадб, кор Јапонија, Кітајкбд мдд во
нін војутбмдн дезорганизујтд необјатнөј
кітајскөј рынок да вчдө сіјдс пошті недос-
тупнөјна мукдб странајасса товарјаслы, кор
Італија да Германија вуждбдныны асыныс
народнөј овмдсө војеннөј экономика релс-
јас вылб, тајд фелд вылас сырјолыс да ва-
луталыс асыныс запасјас вцдмдн, кор став
мукдб гырыс капіталістическөј державајас
заводітчыны перестраиватчыны војеннөј лад
вылб. Тајд лоб, мыј капіталізмлөн дніја кри-
зісыс нормалнөја петөм вылб ресурсысныс ло-
бны јона ешажык, воцд кризіс кадын дорыс.

Медбдрын, воцд кризісыс торјалдмдн,
дніја кризіс абу всеобщіеј, а шымыртб,
днөз, медсасб экономическі вындрө стра-
најдсөс, кодјас нбшта ез-на вужны војеннөј
экономика релсјас вылб. Мыј інмд агресив-
нөј странајаслы, кызі Јапонија, Германија да
Італија, кодјас перестроітчыны асыныс
экономикасө војеннөј лад вылб, то најд, ас-
сыныс војеннөј промышленност јона разви-
вајтбмдн, оз-на пережівајтны перепроизвод-
ство кризіслыс состојаніе, кбт і матыстчб-
ны сетчө. Тајд лоб, мыј секі, кор экономи-
ческі вындрө, неагрессивнөј странајас ку-
тасын петны кризіс полосасыс, агресивнөј
странајас, војеннөј горачка мундмын асы-
ныс золотөј да сырјевөј запасјасө бырдбд-
мдн, должнөс лөасын пырны зев чорыд
кризіс полосад.

Тајд наглядбө іллюструјтбө кбт-нн
капіталістическөј странајасын тыдалана зо-
лотөј запасјас налічје жылыс даннөјјасбн.

КАПИТАЛИСТИЧЕСКӨЙ СТРАНАЈАСЫН ТЫДАЛАН ЗОЛОТӨЈ ЗАПАСЈАС.

(мільион важ зарні долларјасбн)

	1936 воцдн пом	1938 воца оешевбр
Ставыс	12.980	14.301
США	6.649	8.126
Англія	2.029	2.396
Франціја	1.769	1.435
Голандія	289	595
Бельгіја	373	318
Швейцартіја	387	407
Германија	16	17
Італија	123	124
Јапонија	273	87

Тајд таблицасыс тыдалб, мыј Германијалдн,
Італијалдн да Јапонијалдн, бтлаб бостбмдн,
золотөј запасјасыс, петкбдлөны ічбтжык
сумма, сбмын бті Швейцаріјалдн запасјас
дорыс.

Со дткымын ціфровөј даннөјјас, кодјас
іллюструјтбны капіталістическөј страна-
јасса промышленностыс кризіснөј положе-
ніе бдрја б воцдбдн да СССР-ын промыш-
леннөј кыптмлыс двіженіе.

ПРОМЫШЛЕННӨЈ ПРОДУКЦИЈАЛӨН ОБЈОМ 1929 ВО ДІНӨ ПРОЧЕНТЈАСӨН (1929=100)

	1934	1935	1936	1937	1938
США	66,4	75,6	88,1	92,2	72,0
Англія	98,8	105,8	115,9	123,7	112,0
Франціја	71,0	67,4	79,3	82,8	70,0
Італија	80,0	93,8	87,5	99,6	96,0
Германија	79,8	94,0	105,3	117,2	125,0
Јапонија	128,7	141,8	151,1	170,8	165,0
СССР	238,3	293,4	382,3	424,0	477,0

Тајд таблицасыс тыдалб, мыј Сөветскөј
Сојуз ем мірнн тік бті страна, коді оз тбд
кризісјас да кодлөн промышленностыс пыр
мунд вывлан.

Тајд таблицасыс тыдалб, воцд, мыј США-
ын, Англійын да Франціјын заводітчыс-нн
да развівајтчө серјознөј экономическөј кри-
зіс.

Тајд таблицасыс тыдалб, воцд, мыј Італи-
јын да Јапонијын, кодјас воцжык Герма-
нијане вуждбдны асыныс народнөј овмдсө
војеннөј экономика релсјас вылб, заводітчыс-
нн 1938 воын промышленностлөн увлан му-
нан кад.

Тајд таблицасыс тыдалб, медбдрын, мыј
Германијын, коді Італијане да Јапонијане
сорбжык перестроітчіс асыс экономикасө
војеннөј лад вылб, промышленност дні нбш-
та пережівајтө мыјдакб, правда, нежыкд,
но век-жб вывлан мундмыс состојаніе,—
сыкбд лбвалдмдн, кызі тајд вөлі бдрја ка-
дбз Јапонијын да Італијын.

Оз вермы лоны сомненіе, мыј, оз-кб ло
мыјкб артыштбмтор, Германијалдн промыш-
ленност должен сувтны увлан мунан сіјд-
жб туј вылб, код вылб сувтчыс-нн Јапони-
ја да Італија. Од мыј лоб вуждбны страна-
лыс овмдсө војеннөј экономика релсјас вылб?
Тајд лоб сетны промышленностыс однобо-
көј, војеннөј направленіе, став мерајасбн
паскбдны војналы колана предметјас вчдбм,
коді абу ітчдма населеніе потребленіекбд,
став мерајасбн векнбдны населеніелдн пот-
реблајтан предметјас вчдбм да торјдн ры-
нок вылб лөцдм,—сіз-кб, чінтыны населені-
елыс потребленіе да сувтбдны странасө
экономическөј кризіс воцд.

Ташдм конкретнөј картінаыс капіталістич-
ескөј странајасын выл экономическөј кри-
зіс двіженіелдн.

Гдбдрвоана, мыј хоцдјственнөј делбјаслөн
ташдм неблагопріјатнөј бергбдчбмыс ез
вермы не вадбдны державајас костын отно-
шеніејас јосмдм. Воцд кризісыс-нн түгіс
став картіјасө да вадбдіс вузасан рынокјас
вдсна, сырјо істочникјас вдсна тыш јосмд-
мд. Јапонијалдн Манчжурија да Војвыс Кітај
бостбм, Італијалдн Абиссинія бостбм,—ставыс
тајд петкбдліс державајас костын тышлыс
јослун. Выл экономическөј кризіс должен
вајдбны да збылыс вадбдө империалистич-
ескөј тыш воцд јосмдм. Сорныс мунд оз-
нн рынокјас вылын конкуренціја жылыс, оз
торговөј војна жылыс, оз демнінг жылыс.
Тышлыс тајд средствојасө важбд-нн пріз-
најтбма тырмытбмдн. Сорныс мунд дні мір,
вліјаніе сферајас, колонијас војеннөј деј-
ствіејасбн вылыс јуклбм жылыс.

Јапонија кутіс оправдывајтны асыс аг-
(Воцд вцдбд мддөд мөтб.)

СТАЛЫН јорт докладон продолженіе

рессиивдј дејствијаско сјдн, миј ѓкмыс державалыс договор заклучитгон сјдс колсны пјртдг да ез сетны паскддны асыс терријорјаскј Китај штт вестд, секи кор Англија да Франција владејтдны зев гырыс колонијасдн. Италија ускдднс тдвлыс, миј сјдс колсны пјртдг первој империјалистическј война бдрн добыча јуклгдн да миј сјдс должен возмелитны асдс Англијалдн да Францијалдн влјаніе сферајас штт вестд. Германија, кодј серјозно пострадајтис первој империјалистическј война да версальскј мир резултатын, ѓтвучис Јапоніја да Италија днд да потребујтис асыс терријорјаскј Јевропанын паскддн, колонијас бдр сетдм, кодјаско мырѓдма сылыс первој империјалистическј войнын победителјасдн.

Тај кутис артмыны кујим агрессивнј государстволдн блок.

Очеред вьдл сувтис вопрос война отсдгдн мир вылыс јуклдм јылыс.

2. МЕЖДУНАРОДНОЈ ПОЛИТИЧЕСКОЈ ПОЛОЖЕНИЈЕЛОН ЈОГМОМ, МИРНОЈ ДОГОВОРЈАС ВОЈНА БОРГА СИСТЕМАЛОН КИСДОМ, ВЪЛЪ ИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКОЈ ВОЈНАЛОН ЗАВОДТОМ.

Со отчетној кадколастса меда важној событијаслдон перечен, кодјас пунктисны вьл империјалистическј войналы заводитчдм. 1935 воын Италија ускдднчис Абиссинија вьдл да бостис сјдс. 1936 вога гожбмын Германија да Италија котыртисны Испанијанын военној интервенција, сек Германија утвердитчис Испанија војвылын, да испанскј Мароккоын, а Италија—Испанија луввылын да Балеарскј дијас вылын. 1937 воын Јапоніја, Манчжурија бостдм бдрн, сујсис Војвыв да Централној Китај, бостис Пекин, Тяньцзин, Шанхај да кутис зыры оккупација зонаыс асыс иностранној конкурентјаско. 1938 во заводитчдгон Германија бостис Австрија, а 1938 вога арын—Чехословакијалыс Судетскј област. 1938 во помын Јапоніја бостис Кантон, а 1939 во заводитчдгон—Хайнан дј.

Ташдм ногдн, война, кодј сешдм тдллытдг матыстчис народјас днд, кыксис аслас орбитад втсд миллион сајас населеније, аслас дејствијелыс сфера зев ыжыд терријорјаскј вьдл, Тяньцзин, Шанхајсан да Кантонсан Абиссинија пыр Гибралтарѓ паскдддмдн.

Первој империјалистическј война бдрн государство-победителјас, медвасд Англија, Франција да США, лдбддисны странајас костын отношенијаслныс вьл режим, мирлыс война бдрса режим. Тајд режимслон главној подувјаснас влны даљеј Востокуын—ѓкмыс державалдн договор, а Јевропанын—версальскј да вель уна мукдд договорјас. Нацијаслдон лига должен влді регулирјутны странајас костын отношенијаскј тајд режим рамкајасас государствослдон ѓтвја фронт подув вылын, государствослныс безопасност коллективнја дорјдм подув вылын. Но кујим агрессивнј государство да надн заводитдм вьл империјалистическј война путкылтисны вывлан пыддсдн война бдрса мирној режимлыс став тајд системасд. Јапоніја ковалис ѓкмыс державалыс договор, Германија да Италија—версальскј договор. Медым мздыны аслыныс кјјаско, став тајд кујим государствоыс петисны Нацијас лигаыс.

Вьл империјалистическј война лоис фактдн. Мијан кадб не сешдм кикні пыр-жѓ ордчыны цеп јылыс да ускддчыны вескыда война, унасыкас договорјаскдд лыддыстдг, общественној мненіјекдд лыддыстдг. Буржуазној политикајаслныс тддса тајд тырмыдн бура. Тддса тајд сјд-жѓ фашистскј заправилдјаслы. Та вдсна фашистскј заправилдјас, война ускддчытѓ, решитисны јзвестној ногдн обработатны общественној мненіје, мбдногдн-кѓ вадбдны сјдс заблужденіеѓ, пдрјавны сјдс.

Германијалдн да Италијалдн военној блок Англијалдн да Францијалдн Јевропанын интересјаслы паныд? Помилујтѓ, кушдм-нѓ тајд блок! „Мијан“ абу некушдм военној блок. „Мијан“ ставыс сѓмын безобидној „Берлин—Рим ос“, мбдногдн-кѓ ос јылыс неыжыд геометрическј формула. (Герам.)

Германијалдн, Италијалдн да Јапоніјалдн военној блок США-лдон, Англијалдн да Францијалдн даљеј Востокуын интересјаслы паныд? Нындм сешдмыс! „Мијан“ абу некушдм

военној блок. „Мијан“ ставыс сѓмын безобидној „треугольник Берлин—Рим—Токіо“, мбдногдн-кѓ геометријадн јчетика увлекајтчдм. (Общдѓ серам.)

Англија, Франција, США интересјаслы паныд война? Пустакі! „Ми“ нудам война Коминтерны паныд, а не тајд государствојаслы паныд. Он-кѓ веритѓ, лыддыѓ „антикоминтерновскј пакт“, кодѓс заклучитдма Италија, Германија да Јапоніја костын.

Тај думатисны обработатны общественној мненіје господѓ агрессорјас, кѓт ез сѓкыд нѓв гѓгѓрвоны, миј маскдровкадн став тајд неуклужѓ ворсдмыс вурлдма јежыд сунисјасдн, ѓд тешкоѓ корсны Коминтерныс „очајјас“ Монголијаса пустынајасын, Абиссинијаса гѓрајасын, испанскј Мароккоса дебријасын. (Герам.) Но война неумолимѓ. Сјдс оз поз тѓбны некушдм тупкѓдјасдн. ѓд некушдм „осјасдн“, „треугольнијасдн“ да „антикоминтерновскј пактјасдн“ оз поз тѓбны сјд фактѓ, миј Јапоніја бостис тајд каднас Китајлыс зев ыжыд терријорјаскј, Италија—Абиссинија, Германија—Австрија да Судетскј област, Германија да Италија ѓтлабны—Испанија,—ставыс тајд неагрессивној государствослдон интересјаслы паныд. Война сјд і колис войнадн, агрессорјаслдон военној блок—военној блокдн, а агрессорјас—агрессорјасдн.

Вьл империјалистическј војналон характерној чертаыс сыын, миј сјдс ез-на ло иштта всеобщѓ, мировѓ войнадн. Война нудддны государство агрессорјас, неагрессивној государствојаслыс, медвоѓ Англијалыс, Францијалыс, США-лыс интересјаско быдвогдн топдддмдн, а бдрјасыс петитчдны бдрѓ да отстапјтдны, агрессорјаслы уступка бдрса уступка сетдмдн.

Ташдм ногдн, мијан сінјас воын муно мир да влјаніејаслыс сферајас востдн јуклдм неагрессивној государствослдон интересјаскѓ отпор сетны некушдм зилдмјаскѓ да весг бдрјассаныс мыјдакѓ попустителство дырјд.

Невероятно, но факт. Мыјдн—обяснитны вьл империјалистическј војналыс тащдм—однобокѓ да странној характерѓ?

Кыѓи вермис артмыны, миј неагрессивној странајас, кодјас располагајтдны зев гырыс позанлујјасдн, тащдм кикніа да отпортѓ ѓткажитчисны асланыс позіцијајасыс да асланыс обязателствојасыс агрессорјаслы угода вьдл?

Оз-ѓ обяснајтѓ тајд неагрессивној государствослдон слабостдн? Ферт, оз! Неагрессивној, демократическј государствојас, ѓтлаын бостдмдн, спор абу, вынажыкѓс фашистскј государствојасыс і економическѓ и војенној отношенијейн.

Мыјдн-жѓ обяснитны тащдм случаын тајд государствослыс агрессорјаслы систематическѓ уступкајаско?

Тајд позѓ ескѓ влді обяснитны, например, полдм чувстводн революција воын, кодј вермис заводитчыны, неагрессивној государствојаскѓ пырасны война, да война бостас мировѓ характер. Буржуазној политикјас, ферт, тѓддны, миј первој мировѓ империјалистическј война сетис революцијалыс победа меда гырыс странајасыс ѓтын. Најѓ полдны, миј мѓд мировѓ империјалистическј война вермас нуддны сјд-жѓ революцијалдн победаѓ ѓти лѓбѓ некымын странын.

Но тајд ѓнѓ абу ѓкѓ ѓти да весг абу, главној помка. Главној помкаыс унжык неагрессивној странајаслдон да, медвоѓ, Англијалдн да Францијалдн коллективној безопасност политикасыс, агрессорјаслы коллективној отпор политикасыс ѓткажитчдмын, надн невмешателство позіција вьдл, „нейтралитет“ позіција вьдл вуждмын.

Формално невмешателство политика позѓ влді ескѓ характеризирјутны тащдм ногдн: „мед быд страна дорјасд агрессорјасыс, кыѓи кѓсѓ да кыѓи вермѓ, мијан фелѓ сторона, мѓ кутам торгјутны і агрессорјаскѓ і најѓ жертвајаскѓ“. Но фелѓ вьлас невмешателство политика означајтѓ агрессивлы попустителство, война разѓм,—сјкѓ, сјдс мировѓ война пѓртѓм. Невмешателство политикаын тыдалѓ зилдм, кѓсѓ—не мешајтны агрессорјаслы вѓчны асыныс сѓд фелѓ, не мешајтны, шум, Јапоніјалы пыры война КИ-тајкѓ, а иштта буржык Советскѓ Союзкѓ, не мешајтны, шум, Германијалы војны

европейскѓ фелѓјасын, пыры война Советскѓ Союзкѓ, сетны войнаын став участныјаслы пыдѓ војны война нујтѓ, поощрајтны најѓс таын гусѓкы, сетны налы слабомдны да истощитны ѓта-мѓдѓ, а сесса, кор најѓ тырмыдн слабмасын,—выступитны сцена вьдл свежѓ вынјасдн, ферт, „мир интересјасын“, да фиктурны войнас слабомд участныјаслы асыныс условіејас.

І донтѓм і міча!

Бостны, например, Јапоніја. Характерно, миј Јапоніјабн Војвыв Китај пьртѓ став влјателној францускѓ да англискѓ газетјас гораа горзисны Китај слаблун јылыс, сопротивлајтчыны сылдон неспособность јылыс, сы јылыс, миј Јапоніја сылдон армијабн вермис ескѓ кык-кујим тѓлысдн пѓкритны Китај. Сесса Јевропейско-американскѓ политикјас кутисны виччысны да наблудатны. А сесса, кор Јапоніја паскдднс военној дејствијејас, уступитисны сылы Шанхај, Китајын иностранној капиталлыс сѓлѓм, уступитисны Кантон, Лунвыв Китајын монополијѓ англискѓ влјаніјелыс очаг, уступитисны Хайнан, сетисны кышавны Гонконг. Не правда мѓ, ставыс тајд зев лѓсалѓ агрессорѓс поощрајтѓмкѓ: пыр-пѓ, влѓжык война, а сені влѓдлам.

Лѓбѓ, например, бостны Германија. Уступитисны сылы Австрија, сылыс самостоятелностѓ дорјыны обязателство емлун вьдл вѓдѓтѓ, уступитисны Судетскѓ област, шыбѓитны судбалы произвол вьдл Чехословакија, став да быдеикас обязателствојас парушитѓмдн, а сесса кутисны горзѓмдн пдрјасын печатын „рѓч армија слаблун“ јылыс, „рѓч авијација разложитчѓм“ јылыс, Советскѓ Союзын беспорядокјас јылыс немецјаско воѓ асыввьлѓ јѓтлалѓмдн, налы кыкнѓ добыча сетны кѓсѓмдн да шуалѓмдн: тѓ сѓмын заводитѓј большевикјаскѓ война, а воѓ ставыс мунас бура. Колѓ признајтны, миј тајд сјд-жѓ зев јона лѓсалѓ јѓтлалѓмкѓ, агрессорѓс поощрајтѓмкѓ.

Характерној шумыс, кодѓс кыпѓднс англо-францускѓ да северо-американскѓ пресса Советскѓ Украина јылыс. Тајѓ прессаса дејателјасыс гѓлѓс бьртѓдыныс горзисны, миј немецјас муноны Советскѓ Украина вьдл, миј ѓнѓ имејтдны најѓ кјјасас сјд шувана Карпатскѓ Украина, кодј аргалѓ 70ѓ сурс гѓгѓр населеније, миј немецјас не сорѓжык, кыѓи тајѓ вога тулысын ѓтлаласын Советскѓ Украина, кодј имејтѓ 30 миллион сајас населеније, сјд шувана Карпатскѓ Украина днд. Муно сѓ вьлѓ, миј тајѓ подозрительној шумыс имејтис аслас целѓн кыпѓдны Советскѓ Союзлыс јарост Германијалы паныд, ѓравитны атмосфера да спровојрјутны Германијакѓ конфликт сы вьдл тыдавѓм подувјасѓѓ.

Ферт, тырвыјѓ позана, миј Германијанын емѓс сумасшедѓѓјас, кодјас мѓвпалдны ѓтлаавны слѓбѓ, мѓдногдн-кѓ Советскѓ Украинаѓ, козавка днд, мѓдногдн-кѓ сјд шувана Карпатскѓ Украина днд. І збылыс-кѓ сені емѓс тащдм сумасбродјас, позѓ не сомневалтчыны, миј мијан странаын азысас сешдм сумасшедѓѓјаслы смирителној ѓбрѓмјаслдон тырмыдн лыд. (Аплодисментјаслдон взрыв.) Но шыбитны-кѓ бѓкѓ сумасшедѓѓјасѓс да вескѓдчыны нормалној јѓз днд, то абу ѓмѓј јаснѓ, миј тешкоѓ да глупѓ сорѓитны серјозној Советскѓ Украина сјд шувана Карпатскѓ Украина днд ѓтвѓтѓм јылыс? Мѓвпыштѓ сѓмын. Локтис козавка слѓн днд да шуѓ сылы, дорыштѓмѓн: „Ек те, вокѓј те менам, кушдм те меным жал.. Олан те помешикјасѓѓѓ, капиталистјасѓѓ, националној нартѓѓтѓѓѓ, фашистскѓ заправилѓѓѓѓѓ,—кушдм-нѓ тајѓ олѓм... Влѓдѓ ме те вьдл і ѓг вермы не пасыны,—абу теныд спасеніје, ме днд ѓтлаасѓмыс кыѓѓ... (Общѓѓѓ серам.) Но миј-нѓ, мед сјд і лѓб, разрешајтѓ теныд ѓтлаавны асыс неыжыд терријорјатѓ менам шымыртны позѓѓм терријорјаскѓ днд...“ (Общѓѓѓ серам да аплодисментјас.)

Ношта јонжыка характерно, миј Јевропа да США прессаса ѓткымын политикјас да дејателјас, „Советскѓ Украина вьдл поход“ виччысѓмын терпѓніје воштѓмдн, асыныс заводитѓны разблачајтны невмешателство политикалыс збылѓ подоплекасѓ. Најѓ вескыда шуѓны да гѓждѓны сѓдѓн јежыд вьдл, миј немецјас чорыда најѓс „разочарјутисны“,

(Воѓѓ лѓб кѓжѓѓ мѓѓѓ.)

„Мѡд пјатилетка војас чѡжѡн СССР-ын нубѡдма настојашшѡј културнѡј револуција. Началнѡј да среднѡј школасын велѡдчыяслѡн лыдыс 21,3 миллионсан содѡс 29,4 миллионѡз, сесса 5—7 классјасын велѡдчыяслѡн лыдыс содѡс кык пѡв, а 8—10 классјасын велѡдчыяслѡн лыдыс содѡс 15 пѡв. Вышнѡј учебнѡј заведењѡјясын велѡдчыяслѡн лыд кыптѡс 550.000-ѡз. Културнѡј строителство паскалѡс і став мукѡд отраслјасын. (ВКП(б) XVIII сјезд вылын В. Молѡтов јорт доклад тезѡсјасыс). 1



Војца Пошехонѡјын, ѡнѡи Пошехонѡ-Володарск карын важса олыс семјанын, почтаса ужалыс—В. А. Покровскѡлѡн 6 пѡи да 6 ныв. Сѡмын сѡветскѡј власт дырјѡ Покровскѡј јорт получѡтѡс појанлун, сетны ставыслы налы среднѡј лѡбѡ вышнѡј образованѡје. Пѡјас пышкыс ѡтѡи, Мѡхѡил—танкист, Анатѡлѡј—Черноморскѡј флотын полѡтрук, Борѡс—војеннѡј заводјас пѡыс ѡтѡын работник, Алексѡј—Лѡенинградскѡј кѡрттув вѡчан заводыс мастер, ныв Вѡра—учѡтелница, Анастѡсѡја—Балѡтѡјскѡј заводын бригадѡр-токар.

Снѡмок вылын: Владѡмир Александрѡвич Покровскѡлѡн семја.

Мылдѡн рајсполкомлѡн пленум

Март 27-ѡд лунѡ, 10 часе лунын, парткабинет залын, рајсполкомлѡн нвосѡс VII-ѡд пленум. Пленумса шленјас, кодјас вермѡны јавѡтчыны воѡсны ставыс. Пленум вылын участвѡјтѡны шѡш сѡлсѡветса председателјас да секретарјас, сѡз-жѡ рајсполком ѡтѡелјасын јуралысјас. Ставыс участвѡјтѡ 516 морт.

Пленум прѡмѡтс тѡшѡм сорѡнтанторјас:

1. Тувсов гѡра-кѡза кежлѡ лѡсѡдѡм куза доклад рајзѡса јуралыс Сорвачев јортлѡн да Мылдѡн да Савѡнобор сѡлсѡветса председателјаслѡн содокладјас.

2. IV-ѡд да I-ѡј кварталса вѡрзаготовѡтан планјас выпѡлнѡјтѡм куза ѡтѡгјас да сплав кежлѡ лѡсѡдѡм. Вѡрпромхозлѡн доклад да леспрѡдторглѡн содоклад.

3. Рајонын малѡграмотнѡјсѡс да неграмотнѡјсѡс велѡдѡм мунан ужјылыс зав. РОНО-лѡн доклад да содоклад Уст-Ілыч сѡлсѡветса председателѡн.

4. Оргвопросјас. Та бѡртѡ пленум вылын участнѡјсѡс кывзѡсны зав. рајзѡ Сорвачев јортлыс тувсов гѡра-кѡза кежлѡ лѡсѡдѡм куза доклад.

Сорвачев јорт аслас докладын вѡстѡлѡс, мыј мѡјан рајонын уна колхозыс колхозникјас, колхозницајас гѡра-кѡза кежлѡ тырѡаслун шѡдѡдѡм могыс сурѡтчыслыны ВКП(б) XVIII сјездлы чест куза социѡлистѡвскѡј ѡрѡјсѡмѡ, кодјас XVIII сјезд вѡссѡг кежлѡ воѡсны тырѡасѡн. 33 колхозыс даѡс 14 колхоз.

Такѡд шѡш Сорвачев јорт ѡнѡ уна тырмытѡмторјас вылѡ. Медса ыжыд тырмытѡмтор—мѡјан колхозјас-

ын абу даѡсѡ вѡвјас; сы вѡсна, мыј вѡвјас бѡрса ѡмѡла ухѡд пунктѡмла вѡвјас улын упѡтанностаѡс, код вѡсна уна колхозын ем ѡпасност, мыј сенѡ руковѡдѡтелјас вермасны ѡрѡднѡ гѡра-кѡза жењыд кадѡн нубѡдѡм. Тѡшѡм положѡнѡјѡн војѡ колѡтчыны ѡз поз, медсѡнин Мылдѡн да Савѡнобор сѡлсѡветјас улын. ѡнѡ колѡ пуктыны став вын вѡвјасѡс бур состојанѡјѡ вѡјѡдѡм, медым вѡлыны бур упѡтанностаѡс, та вылѡ тырмымѡн кѡрым торјѡдѡмѡн.

Тѡјѡн став торнас сѡлсѡветјас ѡнѡз ез-на занѡмајтчыны, лѡбѡ занѡмајтчыны-кѡ зев ѡмѡла, тѡјѡ лунсан сѡлсѡветјас должѡнѡс рѡшѡтелиѡја перѡстроитны асыныс руковѡдство, бѡрѡдны кывкуттѡм ѡтношенѡје да беспѡчност.

Сорвачев јорт ѡнѡдѡ, мыј медсѡнин ѡмѡлѡ состојанѡјѡ сорѡвѡј кѡјдыс доставѡтѡмын. 12 тоннѡыс перѡбѡрѡсѡтѡма сѡмын 300 килограмм да скѡтлы кѡрым 40 тоннѡыс доставѡтѡма 6,3 тонна.

ѡнѡз прѡколхозјас ѡз выѡѡлајтны вѡвјас, кодѡ петкѡдлѡ налыс кывкуттѡм ѡтношенѡјѡсѡ. Сѡз-жѡ кывзын колхозјасын ѡз прѡнѡмајтны некушѡдѡм мѡрѡ а пош-мајѡг тырмыз заготовѡтѡмын. Колѡ бѡстны прѡмер Буѡнѡнѡј нѡма колхозлыс, кодѡ не сѡмын даѡтѡс тырмымѡн пош-мајѡг, но сѡјѡ лѡзѡ і кер, медым стрѡитны скѡтнѡј двѡрјас.

Та бѡртѡ кывзѡсны Савѡнобор сѡктѡветса председател Калѡновскѡј јортлыс да Мылдѡн сѡктѡветса јуралыс Афѡнасѡјев јортлыс содокладјас. Код бѡрын заводѡтѡчѡс прѡнѡје,

ЧѡСТАЛѡВ.

Пыдѡсан велѡдны Лѡенин—Сталин партѡјалыс ѡсторѡјасѡ

„ВКП(б) ѡсторѡјалыс Краткѡј курс“ лѡзѡм да сыкѡд јѡтѡдын партѡјнѡј пропаганда перѡстроитѡм јылыс партѡја Централнѡј Комѡтетлыс шуѡмсѡ јѡзѡдѡмѡн мѡјан страна получѡтѡс кык ѡсторѡвскѡј документ, кодјасѡс направѡтѡма ѡтѡи целѡ—коммунистјаслыс, комсомолецјаслыс, сѡветскѡј ѡнѡтелигенѡцијалыс да медвој партѡјнѡј да комсомѡльскѡј активлыс ѡѡѡнѡј уровѡнсѡ кыпѡдѡм вылѡ, теѡретѡвскѡи бѡрѡ колѡм бѡрѡдѡм вылѡ.

„ВКП(б) ѡсторѡјалыс Краткѡј курс“ да ВКП(б) ЦК-лыс партѡјнѡј пропаганда јылыс шуѡмсѡ мѡјан рајонувса партѡјнѡј да непартѡјнѡј болшевикјас вѡстрѡтитѡсны ыжыд кыпыдлунѡн да активностѡн. Рајоннѡј партѡрганѡзѡцијасыс коммунистјас партѡјалыс ѡсторѡјасѡ самѡстѡјателнѡ велѡдѡмѡ бѡстѡсны 113 морт, комсомолецјас да сѡлскѡј ѡнѡтелигенѡција пѡвсыс—279 морт. Тѡјѡ јѡз пѡвсѡс унжыкыс том јѡз, кодјас первој-на серјѡзнѡја заводѡтѡсны велѡдны Лѡенин—Сталин партѡјалыс славнѡј ѡсторѡјасѡ.

Мѡдым сетны партѡјалыс ѡсторѡјасѡ самѡстѡјателнѡја велѡдысјаслы колѡна ѡтсѡг, ВКП(б) рајком нубѡдалѡ лекѡцијасјас. Лекѡцијас нубѡдѡманѡн: паркабинѡтын—11 лекѡција. Ілычѡнын—3, Јакшаын—3, Покчаын—4. Став тѡјѡ лекѡцијас вылас волѡс 990 морт.

„ВКП(б) ѡсторѡјалыс Краткѡј курс“ велѡдысјас пѡыс емѡе уна јортјас, кызѡи Вѡтаѡев В. А., Афѡнасѡјев В. В., Попѡв Н. І. да мукѡд, кодјас прѡработѡјтѡсны-нын I-ѡј глава да заводѡтѡсны ужавны II-ѡд глава вылын. Тѡјѡ-жѡ јортјасыс да комѡтетса секретар Морѡхин јорт вѡзмѡстѡчѡм улын РѡК берѡса комсомѡльскѡј ѡрганѡзѡцијанын гѡтѡвѡтѡчѡны теѡретѡвскѡј конференѡција кежлѡ та шѡшѡм вѡпросѡн:

„В. І. Лѡенинлѡ инародникјаскѡд тыш“. Рајпарткабинет берѡдын сѡз-жѡ котыртѡма консулѡтѡција, кытѡчѡ рајкомѡн консулѡтантјасѡн ѡнѡдѡма теѡретѡвскѡи сѡлнѡј, подѡготовлѡннѡј јортјасѡс. Но тѡнѡи зев ыжыд тырмытѡмтор сѡјѡ, мыј партѡјалыс ѡсторѡја самѡстѡјателнѡ велѡдысјас консулѡтѡцијас вылѡ волѡны зев ѡмѡла.

Такѡд ѡтѡшѡщ колѡ ѡндыны і сы вылѡ, мыј партѡрганѡзѡцијасын торја вѡскѡдлысјас успѡкоѡтѡчѡсны сѡмын велѡдчыны желѡјтысјасѡс гѡжалѡмѡн, а кызѡи најѡ велѡдѡчѡны, кушѡдѡм ѡтсѡг налы колѡ велѡдѡчѡмас, партѡрганѡзѡцијасын ѡткымын вѡскѡдлысјас ѡз ѡнѡтересѡјтчыны, накѡд ѡз бесѡѡјтѡлыны, практиѡвскѡј ѡтсѡг сѡтѡм ѡз ѡрганѡзѡјтны. Сѡз, на прѡмер, РО НКВД берѡса партѡрганѡзѡцијасыс коммунистјас јѡна нѡждајтѡчѡны ѡтсѡгыс кызѡи вылын самѡстѡјателнѡ ужын, но партѡрг Бажуков јорт накѡд торја бесѡѡјас ѡз нубѡдлы і ѡз тѡд мыјын колѡ ѡтсѡвны партѡјалыс ѡсторѡја велѡдысјаслы.

Мѡд-кѡ ыжыд тырмытѡмторјѡн јавѡлајтѡ сѡјѡ, мыј первојнѡј партѡјнѡј ѡрганѡзѡцијасса вѡскѡдлысјас ѡнѡз-на асныс ез бѡстчыны велѡдчыны, кызѡи Сорвачев да Поѡнов Г. Ја. Најѡ ыстысѡны асланыс вѡѡдѡмственнѡј ужын уна уж вѡсна „ештытѡм“ вылѡ, кодѡи ѡѡрт, ѡз вермы лѡны некушѡдѡм помкаѡн.

Партѡјнѡј пропагандаын тѡјѡ ѡнѡдѡм тырмытѡмторјасѡ пѡр-жѡ колѡ бѡрѡдны. Бѡд партѡјнѡј да непартѡјнѡј болшевиклѡн мѡг—бѡстѡсны ВКП(б) XVIII сјездлыс шуѡмјасѡ ѡзучѡјтѡмѡ да топыда јѡтны сѡјѡс партѡјалыс ѡсторѡја сѡ велѡдѡмкѡд.

д. МѡХѡЈЛѡВ.

ВКП(б) рајкомлѡн пропагѡндѡист.

Хронѡика

Сыкѡд јѡтѡдын, мыј О. Ју. Шмѡдт јорт бѡрѡдѡма СССР-са Наукајас Академијаѡ вице-презѡидентѡн да вужѡ уж вылѡ. Наукајас Академијаѡ, СССР Сојзѡса Совнарком мѡзѡдѡ О. Ју. Шмѡдт јортѡс СССР СНК берѡса Севернѡј Морскѡј Тујса Главнѡј Управлѡнѡјѡс Начѡлник должностыс.

ССР Сојзѡса Совнарком назначѡтѡс І. ѡ. Папѡвин јортѡс СССР СНК берѡса Севернѡј Морскѡј Тујса Главнѡј Управлѡнѡјѡс Начѡлникѡн да П. П. Шѡршѡв јортѡс СССР СНК берѡса Севернѡј Морскѡј Тујса Главнѡј Управлѡнѡјѡс Начѡлникѡс первој вѡжысѡн.

Фѡврал 27 лунѡ, 6 час 15 минут асылын, Москвѡын, сѡкыда вѡсѡм бѡрын кувѡсѡс партѡјасѡстарѡјшѡј член, В. І. Лѡенинлѡн матыса помѡшѡчник, ВКП(б) ЦК-са шлен, СССР Верховнѡј Сѡветса ѡѡпутат Н. К. Крупскаја јорт.



Снѡмок вылын: Н. К. Крупскаја. Бјуро-кѡнѡс ТАСС.

Пѡсмѡјас бѡрса

Јанвар 28 лунса 11 нѡмера „Печѡраса Вѡрлезы“ газѡтын „Подѡулавѡтѡм ѡсвѡбождѡнѡјѡс“ јура заметкѡын вѡлѡи гѡжѡма, мыј рајѡбольницаын врач Сажѡнаѡн Сѡлѡнѡковѡлы сѡтѡма болничнѡј лѡсток да Мылѡвын медработница Красѡлѡнѡкова работѡј Јерѡмејевлы сѡтѡс справка, бытѡтѡ Јерѡмејев вѡсѡ, Мылдѡнса рајсполкомѡн тѡдѡмѡ бѡрын фактыс збылѡмыс.

Врач Сажѡна асыс ѡшѡбка прѡзнајтѡс да Сѡлѡнѡковѡлы сѡтѡлѡм справка лѡи ѡсправѡтѡма. Красѡлѡнѡковѡлы, мыј сѡјѡ Јерѡмејевлы сѡтѡс незакѡннѡј справка да сѡјѡн потвѡрѡствѡјтѡс лѡдырѡс, кодѡи кѡсѡјѡ ѡвны госуѡдарство шѡт вѡстѡ, рајздравѡн лѡи сѡтѡма вѡговѡр.

ВѡСКѡДѡМ

Март 5-ѡд лунса мѡјан газѡтын, 4-ѡд страницѡс „Сѡревнѡванѡје муниѡс ѡмѡла“ заметкѡын лѡдѡма фѡмилије тугѡм. Гѡжѡма, мыј сѡревнѡванѡје вылыс пышѡсѡс Мѡкушев, а колѡ лыѡфѡны Лѡдыгин (стрѡлковѡј) сѡревнѡванѡје куза сѡдѡда). Редаѡција.

ѡтѡ. редаѡторѡс вѡжыс—Г. Попѡв.

ѡБѡВЛѡНИЕ

Требѡуются вѡномѡханники для немых кинопередвижек и сѡчетовѡд. ѡб ѡсловѡях и сѡпредлѡжениями ѡбращѡтѡсѡс рајѡнѡе ѡтѡделение киноѡфикации, Тр-Печѡрск, улѡца им. Колхозника 4.

Киноѡвѡзация.

Тѡраж 1068.